

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1901. NOVEMBER HÓ 3.

I. ÉVFOLYAM 5. SZÁM. ════════

═══════ MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ════════

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Ujévig 3 korona.

Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

═══════════ ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ════════════

I. ÉVFOLYAM.

5. SZÁM.

1901. NOVEMBER 3.

Arad.

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI,
TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓSZEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Ujévig 3 kor. Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

ATZÉL PÉTER. †

A KÖZÖNSÉGHEZ.

Az alföld magyar családjaihoz van néhány szavunk.

A mikor megindítottunk itt az alföld szívében olyan lapot, mely belletrisztikával, társadalmi problémák fejtegetésével, kritikával foglalkozik és azon felül képekkel illusztrálja a nagy magyar róna kulturális exteriőrjét, tudtuk jól, hogy legnagyobb ellenségünk az a régi, meggyökeresedett előítélet lesz, melyet a vidéki közönség a vidéki szépirodalmi lapok iránt magába szívott. Mert sajnos, ma is mosolyogva beszél mindenki egy „vidéki szépirodalmi“ lapról. Abszurdumnak, paradoxonnak, sőt chimaerának tartják.

Pedig ennek az előítéletnek nincs erkölcsi létjoga. Hogyha már általános a panasz, hogy a fővárosi szépirodalmi lapok gyöngék, a vidéket s a vidék kulturáját ignorálják, mért emel hát a vidék bátyját egy szépirodalmi lap ellen. Hiszen a vidéknek szüksége van egy olyan organumra, mely forrásban levő művelődését, irodalmának növekedésében levő hajtásait kinevelje, megérlelje.

Aztán meg avval az előítélettel sem vagyunk már úgy, mint néhány évvel ezelőtt. A vidéki zurnalisztika, mely még 4—5 évvel ezelőtt gyenge esenevész volt, ma már izmos, rendkívül produktív. Ennek a szellemi termelésnek, hogy börzei nyelven szóljunk, kell piac, és az alföld magyar családjainak szüksége van egy olyan szépirodalmi lapra, mely végre a jó elhanyagolt vidék apró-cseprő bajaival, és nagy problémáival is foglalkozik. A kettő, a termelő s a piac már régóta keresi egymást s ezért nyiltan kilépünk a porondra összetömörülve, mi, a vidék zurnalisztikai gárdájának ifjabbjai, hogy megteremtjük, nem, hogy megkeressük, megtaláljuk magunknak a mi közönségünket. Az előítélettel mi nem törődünk. Lapunknak adtunk már programot. Vegyítjük az illusztrációk derűs élénkségével a betűk komolyságát. Az üde, friss versek mellett helyet adunk az élet komoly és nehéz problémáinak. Kerüljük a külföldi seceszsiós lapok exaltált hóbortosságát, de gondunk lesz rá, hogy a tudósnak való

elvont fejtegetések mellett a lélek derűjével, a régi jó eszrit csillámaival is felvidítsuk az arravágyókat. Változatos, élénk tartalom mellett lapunk külseje is lépésről-lépésre csinosodni, szépülni fog.

Ehhez pedig a magyar családok támogatását kérjük.

Az „Alföld“ szerkesztősege.

FLÓRIKA ÉNEKEL.

Egész nap csapkopott a hideg őszi eső.

Barátságatlan szürke ködbe borult estefelé az utca.

Csupán a bányatanácsosék magas földszinti palotája szórta a fényt a lucskos országuttra . . .

Alig járt valaki az utcán. A sarki trafikos kisasszony téli kendőbe burkolva állott a boltajtóban, már egy órája is talán és élvezte a közeli teátrumot. A salon ablakai nyitvák a tanácsoséknál csupán a esipke rolettek voltak lebecsátva, a min keresztül még bűbajosabban kápráztatnak a déli növények, a libegő rózsaszín ernyős álló lámpa, ami mindezeket varázslatossá teszi — valaki rendkívüli művészettel játszik a zongorán — és — Flórika énekel! . . .

Flórika egy fővárosi kisasszony. Csak nyaralni jött a bányavároskába — vendég a tanácsoséknál, ahol évente tiz-husz vendég is nyaral, de egy sem olyan édes, olyan köznépszerűségnek örvendő mint Flórika.

Őt ismerik mindnyájan. A fürdő szolgák, a pincérek, a fruttirozó asszonyok, a trafikos kisasszony, a járásbírósi irnokok, és még maga a fiatal kis plébános is egy árnyalattal pirosabb lesz, és reszketősebben mondja az „itámisszá est“ ha felesendül a kóruson az a gyöngypergéshez hasonló üde tiszta hang. Ilyenkor még a bazsalyikomos vén öreg asszonyok is a hátulsó padban félreteszik a nagybetűs könyvet és élveznek, bólingatva sugják tovább egymásnak, — „Flórika énekel! . . .“

Lassan megtelik az utca, a sáros lucskos utcaza sétáló közönséggel . . . Előbb csak a járásbíróstól szállingozik egy néhány fiatal hivatalnok, aztán jönnek unatkozó házaspárok . . . Kit ne csábitana az a hang, az a pajkos édes trilla, — „Czigány Pannát“ játsza valaki a zongorán, mélan, esendesen átérezve minden akkordját! . . .

Kő a szíved, jég az ajkad, —
A szerelem nem fog rajtad,
Czigány Panna!

Olyan szívbe sajgóan, élesen üdén cseng az ifju leányka hangja — még egy hosszú kacagást is sző minden stróféhoz. Valószínűleg a tanácsos ur játszik, vele szokott kötődni Flórika! . . .

Az asszony azalatt a kártya szobában flörtel, mindenki látja, hogy izgatja már ez az állapot. Mindenkit elhódított tőle ez a szélesap teremtés gyönyörű hangjával . . . Az urát nem is számítva, a kicsi doktort a kórháztól, meg a patikust, de hát a felső újvári bárót aki renditlen pártnerre volt minden este ha sakkoztak, vagy piketiroztak, most alig van egy-két érdekes ember a társalgóban . . . A

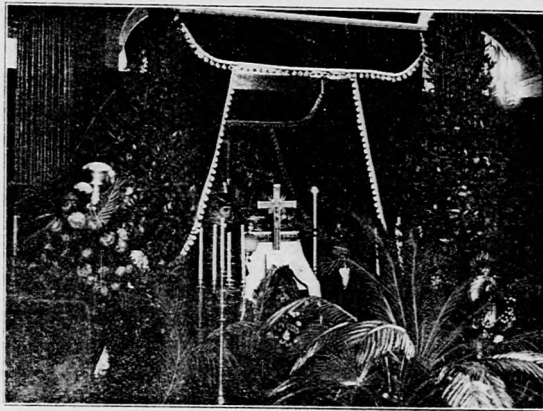
héten? Egy szavát se lehetett hallani? Azt hittem már soha se kezd el újból?

Összeperelt az asszony az urral. Azt mondta a mi nacságánk — hát egészen elhanyagold a hivatalt és feléje se nézel a bányának, mióta Flórika énekel?

— No halljunk óda, hiszen ezelőtt csak azt szerette, ha itthon is szivarozott, most meg elkergetné . . . A szobalánynak csegették. Beszaladt gyorsan.

Friczinek kellett segítsen a pezsgőket jégbe hűteni . . .

Bármilyen lopva tehette által surrant a salonnal melletti olvasó terembe, hogy valamit lát-

ATZÉL PÉTER A RAVATALON.

többiek bevonultak a szalonba és a leányt lesik . . . Ma van a bucsu estéje, hát hogyan lesznek minden kicsi trilláját mikor jövő nyárig elbucuszhatnak tőle . . . A szakácsnő künn a konyhában, mikor a libamájpástétomot összerakta, azt mondja a szobaleánynak:

— Na tudja meg Anna! nem is maradok itt a nacságával ha óda benn Flórika többé nem énekel!

A szobaleány illegett — billegett — megigazgatta fehér moll bobitáját és egykedvűen rakosgatta a drága tubarózsa csokrétákat magas ezüst aufzatezos tálak tetejére.

— Ha Flórika énekel, akkor többet lehet zsebelni, Friczitől máma se kérte az Ur amit a regálitásból vissza hozott, pedig tiz koronást vitt és kicsi dobozzal hozott . . .

— Hát ezek a bécsi virágcsokrok, de látná benn milyen halom Cabos, meg Kugler-cukor van — mind azért, hogy Flórika énekel . . .

— De valjon miért busult annyira a mult

hasson. Flórika most is a zongora mellett állott a rózsaszín lámpa ernyő alatt olyan volt, mint egy halvány keleti gyöngy fehér tenis ruhájában, sötét, gretchen frizurás fejével . . . A felsőújvári báró lapozta a kottákat az urnak, ismét csak a „Czigány Pannát“ vették elő . . . Florikának az volt a kedves dala: „Hogyha villogó szemedet a legényre reá veted, Fellobban a szíve tőle, mint amikor üszköt dobsz a háztetőre! . . .“

Pazar élvezett volt ez! A szobaleány és az inas is mámorosak lettek, mielőtt végig élvezték volna, a félig maradt poharakat.

— Mit nem érnél te Anna, ha úgy tudnál énekelni, mint Flórika kisasszony. Mondta Friczi és jót csipett a sovány karján.

— Rég beállottam volna, primadonnának! Nem vetnék ágyakat részeg vendégeknek.

Ezek reggelig mind olyanok lesznek mint az ágyu, ha Florika még énekel.

Az asszonyunk meg tudom megint elveszti minden pénzét, rettenetes pechje van ilyenkor . . .

Pedig hát odabenn nem volt semmi nagyobb veszedelem! A bányatanácsos mirsikális fülének igen jól esett, hogy van, akit preczize kíséressen, vagy aki őt preczize kísérje — a leányka, igenis szép volt és ifju mint a tulajdon felesége tiz év előtt, mikor elvette, hasonlítottak nagyon egymáshoz, de persze csak akkor!

Az asszonyka most már molett is minden tekintetben Balzac szerinti érdekesség . . . Kitudja Flórika valjon milyen lesz tiz év múlva? . . . A bányatanácsos igen szivesen veszi a báró udvarlását a leány körül. Szeretné össze hozni őket komolyan. Persze az asszony azt gondolná, hogy érdeklődésből teszi, pedig csak a kis rokont szeretné jól elhelyezve látni . . .

Észrevette, hogy a báróra legmélyebb hatást tesznek a szomorú magyar nóták most a Fráter Loránt „ősi rózsáját“ vette elő, hej Florika ezzel is remekel.

Mág a kártyázók is félre tett k a lapokat és mind a salonba gyültek.

A tanácsosné fekete moaré uszálya ünnepelesen suhogott, amint végig lépdelt az urak között és ment a kis dalos leányhoz. Meg-Megölelte — szívből — áthatva.

A leányka egy rózsaszín nagy szegfüt vett le a mellcsokrából és az asszony szöke görögkontyához tűzte.

Átöelve tartották egymást, egy pillanatra, mintha elszólt volna minden ideges féltékenység.

Szelid szép verőfényt csalt a szivekbe ez a lágy, szomorú dal. Egy könny csillogott az asszony szemében. — Ugy érezte, hogy az ő szívében is most hullnak az ősi rózsák, aztán jön a tél, a hideg, zord, kegyetlen — — — — — Odakünn azalatt esőndesen fujni kezdett a hajnali szellő, elvitte a felleget, kiderült, tiszta csillagos lett az égbolt . . .

— Holnapra megint kezdődik a nyár, világos napfényes tiszta időnk lesz — mondotta a trafikuss asszony, mikor csukta jó későn a boltot . . .

— Hogyne, mikor Florika énekel! . . .

„MADAME GRIZANTÉM.“

ASSZONY HÜSEG . . .

Oh szép leány ne légy asszony.
Addig vagy csak bajos nagyon —
Míg szerelmed eltitkolva;
Nem árult el arcod pirja.

Mert hogyha már asszony lettél
Hón, langolva úgy szerettél —
Idők múltán megváltozva
A szerelmek mámorába . . .

Azt hitted hogy — az a férfi
Ki téled a kezéd kéri . . .
Más leányra nem is nézett —
Csak egyedül téged szeret.

S bele pillantsz a multjába;
De, már férjed, mind hiába!
Kárpotolni érzed magad . . .
Nem csak egy, de sok is akad!

És így tűnik arcod bája,
A szerelmek mámorába.
Késő, késő — elgondolod
S fáj hogy annyi szerelmed volt.

STELLA.

ATZÉL PÉTER.

Milyen furcsa jószág is ez az emberi kedély. Sipládaformára van berendezve és még a kalendárium is végigbillentyűzik rajta. Hogy ez így igaz, bizonyítja az a gyászhangulat, mely a Halottak napja körül befészkelődik az emberi szivekbe.

Kezdődik a pompe funébre és eszünkbe jutnak halottjaink, kik itt porladoznak közélünkben és mégis olyan távol tőlünk.

Hogyne jutna hát eszünkbe közéletünk egyik legnagyobb halottja; Atzél Péter.

Nem a sajnálkozás, hanem a méla rezignáció hangján kell róla megemlékeznünk, most, hogy megérkezik az ő ünnepe, a Halottak napja.

Atzél Péter befejezett pálya végén állott, mikor a halál utolérte. Annyit tett, alkotott, a mennyi egy hozzá hasonló kaliberű embertől csak kitelik. A mit tett, azt nekünk tette, aradiaknak, s mi ezért hálásak vagyunk iránta. Csakhogy a mi hálánk most, az ő halála után nyilvánul csak. Míg élt, nem éreztük, (vagy nem akartuk?) hogy háát kellene tanusítanunk Atzél Péter iránt. Ugy járt-kelt közöttünk, mint egy leskartott kártya, mely már nem üt. De most egyszerre szívünkbe tóll a hála érzete. Most érezzük, hogy Atzél halálának szegényes, mondhatnám tragikus körülményei, a mi bűnünk. Magunknak rójuk fel hibául, hogy Atzél Péter, egykori főispánunk, polgármesterünk és képviselőnk, csaknem hónapos szobában, elhagyatva mindenkitől, kezében az imádságos könyvvel, halt meg.

A halottak iránt érzett mély tisztelet és igaz fájdalom azonban egalizálja mulasztásainkat.

Ezért ha a Halottak napján kizarándokolunk a temetőbe, úgy ejtsük sorát, hogy az

ő sirja mellett elhaladva, gondoljunk igaz szívvel, hálás emlékezettel Atzél Péterre.

Ez lesz az expiació. Ám nekünk ebből sem jut. Elvitték tőlünk. Majd a kibékítést a halott emlékezetével elvégzi majd a borosjenői gyászoló közönség. ○

KRÓNIKA.

RÉGI ARADI LÓVERSENYEK.

Arad, november 3.

Most, hogy Aradon ismét divattá lett a turf s a bookmakerek lejöttek sátorfástul, talán aktuális lesz a megemlékezés a legrégebb aradi lóversenyekről. Ne higyük ám, hogy Aradon a lóverseny valami új dolog. Oh, korántsem. A legelső lóverseny ezelőtt 73 esztendővel, 1828-ban volt Aradon.

Igaz, hogy ezek a lóversenyek nem egészen aradiak voltak, hanem Világos mellett folytak le, hanem azért tout Magyarországon aradi lóversenyeknek nevezte azokat. A táblabírók, a dzsentri körében nagy népszerűségben voltak akkor az aradi futtatások. Magyarországon akkor kezdte Széchenyi István a lótenyésztést a főuraknak ajánlani. Ő alapította 1826-ban az első pályafutási társaságot, melyet 1828-ban, akkor, mikor Aradon első ízben lóverseny volt, lótenyésztő egyesületté alakított át. Bohus János rendezte az első lóversenyt 1828. október 6-án Világoson, Liváda pusztán.

Akkor és most között persze nagy a különbség. A régiek nem ismerték sem a totalizátort, sem a bookmakert. Akkor még a lónemesítés érdekében tartottak lóversenyeket.

Maga a főispán, báró Wenckheim József szintén lelkes apostola volt a lótenyésztés ügyének. Tanulmányt is irt róla. Az aradmegyei földbirtokosság pedig egymásután alapította a méneseket, úgy, hogy a lóversenyanyag magából Aradmegyéből telt ki.

Mint említettem, az akkori lóversenyek közkedveltségűek voltak. Az egész megyei szocietas megjelent azokon. Akkor könnyebb is volt társaságot összehozni, mert az összes birtokosok nyílt házat tartottak Aradon. Pezsgő élet uralkodott s nem volt uri szalon, a hol naponta össze ne gyült volna társaság. A jurátusok és patvaristák lehozták magukkal Pestről az újabb módikat. Vörösmarty Zalán futását s Himfy szerelmeit ők olvasták fel az uri szalonokban s valamirevaló uticséza barangolt az alföldön, az bizton betért Aradra, mert mulatni seholsem lehetett olyan jól, mint a régi Aradon.

Az eladó lányok eldorádója volt Arad, annyi

fiatal ember verődött itt össze akkoriban, mint akár Pesten. Volt is táncestély, műkedvelői előadás s a nemesi kuriák ajtai tárva-nyitva állottak napestig, vendégfogadásra készen.

A vármegyei ifjuság arslányai, élükön Salbeck Jakab aradi szolgabíró és Atzél János, a forradalom után császári biztos, a városban megtelepedett megyei szocietas mulattatására minden lehetőt elkövetett.

A megyei nobilitások, a nemesi családok ilyen patriarkális életmódja tette lehetővé, hogy Bohus János világosi futtatása nagyobb fényvel, diszesebb és előkelőbb közönség előtt folytak le, mint a maiak, a melyekhez a totalizátor sok olyan nézőt csal ki, kik lovat csak a fiakker révén ismernek.

Egy kissé messze volt ugyan a versenytér, de azért az aradi szocietas crémje kikocsizott. Liváda pusztán volt a verseny. Egy negyed órára a városból terült el a versenytér, mely 856 öl hosszú volt s nemzetiszínű zászlókkal felékesített karókkal volt kijelölve.

A versenytér körül a nemesség kocsiábrába foglalt helyet s Csernovics Péter, a híres elegáns dandy s még híresebb kártyajátékos, sorra végigjárta a kocsikat s czukorkával kínálta az urasszonyokat meg a pártás lányokat.

A verseny déli 12 órákor, a déli harangszóra kezdődött, de már előbb ott voltak Aradmegye notabilitásai és nemes családjai. A Bohusok, a Vásárhelyiek, János az alispán és Albert szolgabíró, Bánhidya Antal alispán, Kovács János és Bittó Albert követték az esztelneki Birók, a jószási Purgly János és György a gurahonczy Remekházy familia, a Königsberg grófok, egy mezőváros és 22 falu urai, Gyulay Ferenc, gróf, az Edelpacherek, a gyoroki dominium urai a beharfalvi Urbán, Fekete Ferenc gróf, Monyoró ura gróf Forray familia a mosóczi Institorisok, a holdmészes Kornélyak, Friebeisz főtmester, a Néveryek, Bogdanovics család, csicséri Ormos család, Hendrey család, váradi Török család, az ötvenesi Lovászok, a városból a Lukácsy familia, Mayer várparancsnok, gróf Esterházy ezredes stb. mindannyian a szocietas tagjai nézői s résztvevői voltak a versenynek.

A verseny 4 részre volt felosztva. Versenyistállója akkor persze senkinek sem volt. Bánhidya alispán, Vásárhelyi János, Demkó, Bohus János, Atzél József, ifj. Csernovits Péter és Atzél János futtatták lovaikat a csekély értékű díjakért. Vadásztarisnya, lószerszám, nyereg s ilyes fajta volt akkoriban a győztes díja, de értékessé tette az, hogy szép hölgyek adták. Bohus János Szellő nevű teli-

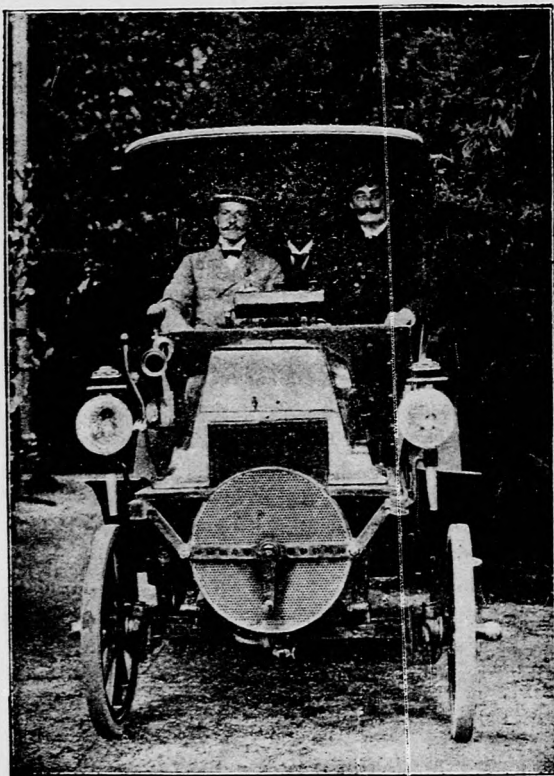
vér lova a pályát két percz alatt futotta meg s evvel megnyerte az első díjat. A futtatás $\frac{1}{2}$ -2 óra-
kor ért véget.

A Pesten megjelent „Hazai Tudósítások“ a
követzőképpen emlékezett meg „Aradi lóversenyek“
címen:

„A nézők százötven kocsijának hosszú sorban
ki- és befelé költözése kiesinyben a pesti pályázás

Himfy kesergő szerelmét regélték el az ifju urak,
hanem teli- és félvér közötti különbségről tartottak
disszertációkat. Ezeket a lóversenyeket Bohus Já-
nos többször is megismételte, míg a bekövetkezett
zavaros politikai helyzet egyidőre véget vetett a
futtatás csöndes örömeinek. Csak később, a 60-as
években voltak ismét lóversenyek Aradon.

HUNYÁR ALGERNON.

AZ INDULÁS. Gyulay gróf és Lukácsy dr. automobil-utazása.

nagy mozgását ábrázolja; és a városi zsbongás
a falusi magános téren s a gyönyörű szőlőhegyek-
kel amphitheatrumként készített mosolygó pályázik
a mulatság jelentését elragadó látománnyá tevék.“

A verseny végén aztán a megszemjuhozott
urak és urhölgyek elővevék a pincetokot, melynek
tartalmából felfrissítették, illetve a visszautazásra
megerősítették magukat. Hosszu glédasorban vonult
be Aradra a kocsiábró, s kinek jobb, tűzesebb volt
a lova s könnyebb a csészája, igyekezett a másikat
elhagyni.

Aradon aztán ki nem fogytak a látottak és
hallottak elmondásából s a szalonban egyideig nem

HALOTTAK NAPJÁN.

Ha lelked' hüsen átkarolja
Egy tulvilági bus alak,
És szomorú körébe vonja:
Menj! Keresd föl halottadat!

Mert a magányban ő keres fel
A múltból, változatlanul;
Emléke hív intő kezekkel,
Hogy ne hagyj koszorúatlanul.

Azért tisztán, magadba szállva
Keresd föl elhunyt kedvesed'
S hogy ne legyen a sirja árva,
Gyujtsd fel fölötté mécsedet!

Szived' a megbékült alázat
Át fogja jární szeliden ;
Fölfedezed a sirbazártat
S megered könnyed csendesen . . .

S mig föleml a könny, a bánat,
Felold a tiszta kegyelet ;
Szép lassan elhagy szellem-árnyad
És feloszlik a sir felett.

NIKELSZKY GÉZA.

SERAO MATILD SZÉDELEG.

Arad, november 3.

Hamarjában nem jut eszembe alkalmasabb és találóbbr igazság annál a lakonikus és rövid mondatnál, amelyet állítólag valami vén bölcs arab bocsátott világgá, mondván :

— Semmi sincs uj a nap alatt.

Alig mulik el nap, hogy ez a mondás begigazolást ne nyerne. Ha már Serao Matild is sikkaszt, csal, és szédeleg, akkor isten veletek Kriványok és Schladererek immár homályos dicsőségű napjai, elfordulunk a ti országvilágra szóló zseniálitástoktól, mert a ti sikkasztástok szenzációja, ha még annyi millió uszott is el a két kezetek alatt, csak nyomorult kísérletezés volt ehhoz a *poézishoz* képest, amely a Serao Matild manipulációinak nyomán fakad.

A legujabb panama az olaszok privilegiuma. Az övék Serao Matild, az övéik azok a „sikerek“ is, amelyekkel az olasz irónőnek sikerült rekordot felállítani az irodalmi működés és a pénz-elkezelés mezején. Ez a kétirányú foglalkozás praktikus egyesítésre talált a Serao Matild kezemunkájában.

Az a bámulat, kedves nagysád, melylyel az ön személye iránt a művelt világ viseltett, egy csipetnyit sem vesztett erejéből. Erről nyugodt lehet. Igaz, hogy ebből a csodálatból a tisztelet a jövőben hiányozni fog, de hát a mai világban Istenem a tisztelet oly keveset ér ! A tisztelet ma mellékes, a fődolog a pénz. Ezen százszor meg lehet vásárolni a kilenczvenkilenczszer elveszett becsülést.

Ne itéljük el azonban az irónőt meghallgatás nélkül, látatlanban. Hisz ha Serao Matildnak tényleg sajátja az a zseniáltság, amely egy világhírű irónőt szédelgésre tud rávenni, akkor bizonyosak lehetünk arról, hogy Serao jobban kivágja magát ebből az ocsmány kis panamá-

ból, mint ifj. Bokor József a plagizális vádja alól.

En például — tegyük fel — elhiszem, hogy ez az exkurzió nem egyéb, mint egy irodalmi saltomortale. Jllehet végeredményében ez is csak valami pénzügyi manőver lehet. Tudunk riporterekről, akik a börtön-élet tanulmányozása céljából napokra, hetekre a legkomolyabban elzáratták magukat. S más eféle. Serao Matild csal, kauciókat sikkaszt és szédeleg, mert ingerli a kíváncsiságát az a benyomás, amelyet egy hírneves irónő letartóztatása és elzáratása a világ előtt keltenek.

Majd ha elcsendesül a vihar, elülnek a szenzáció hullámai, a világ könyvpiacán meg fog jelenni egy könyv, amelyet észnélkül és féktelenül fog kapdosni minden betűtudó ember Itália legdélibb pontjától a britt-szigetek legészakibb csucsáig. Ez hajtja majd az igazi jövedelmet ! Az a néhány ezer lira, amit Serao most „elszédelgett“, bliktri csak ahhoz az írói tisztelet-dijhoz, amit a kiadók Seraonak fizetni fognak. Ugyan ki nem venné meg azt a könyvet, amelyet Pap Béla írhatna a saját felakasztatásáról, — ha valamiképp feltámadhatna.

Látnivaló tehát, hogy Serao nem bűnös szándékkal, szédeleg, és nem csal azért, hogy ilyen módon jusson egy kis pénzmaghoz, hanem egyszerűen vabanque ot játszik. Merészet igaz, de olyat, amely esetleg busásan fizet meg néhány napi herce-hurczáért.

No és végezetül mindenkinek szabad sikkasztani és csálni, csak író-embernek nem ? Ma szédeleg minden második ember, csal minden közönséges vásári alak, sikkaszt minden gyámpénztáros, bankdirektor, ügyvédi irnok és pénztári ellenőr, — csak az irónő legyen immunis minden ilyen kísértetektől ?

Egy olyan talentumos irónőnek, mint Serao Matild, megfizethetetlenek azok a gondolatok, amelyeket a börtön levegője szül. Aki ujat és rendkívülit akar teremteni, annak ma már igen radikális eszközökhöz kell nyulnia. Így van ez minden téren. Egy jó színműnek nem holmi összeütközések, nem a világrenddel való meghasonlás, vagy konfliktus képezi az expozícióját, hanem a szinpadon való minél sűrűbb vetkeződés. A mezitelen váll, a keblek és lábszárak ruhátlansága a bonyodalom, ez a kibon'akozás, ez minden. Aki ma holmi szabályokhoz alkalmazkodik, az menthetetlenül bukik. Ha

Serao könyvet ír majd a viszontagságairól, én is el fogom olvasni.

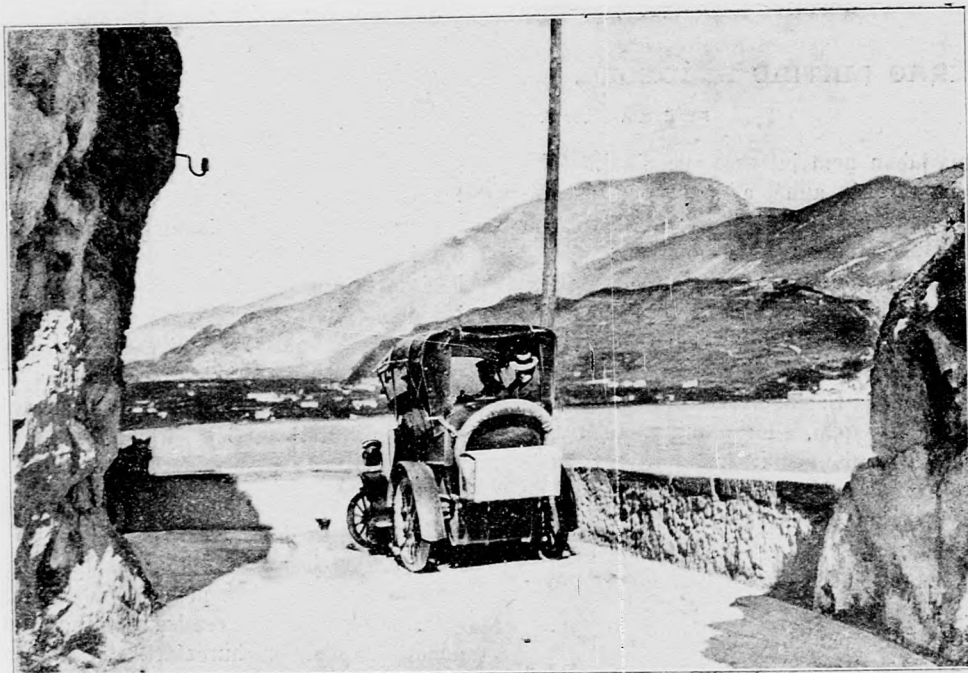
Ami természetes is. Mert ha országgyűlési képviselőnek lépett volna fel s arról írt volna könyvet, bizony nem olvasta volna azt el a kutya se.

—ma.

csokolja azt, és suttogva mondja Isten veled édes zsarnokom. És elteszi a helyére — tovább ír. Pillanatra felszökik az íróasztal mellől mint egy megijedt őzike a bokor zizzenésére.

Lábujhegyen az ajtóhoz megy, semmi semmi — mondja leheletzserűen — azt hittem a férjem jó.

Ujra íróasztalához ül és a következőket suttogva olvassa.

Az Alpések között. Regényes tájakon keresztül.

EGY NŐI SZIV . . .

Janka grófnő — pazarul berendezett kis boudoirjában gyöngyházzal kirakott ében-fa asztalkája mellett, egyedül ül, és ír.

A kis teremben csak az illatos papíron végig sikamló tollnak — lágy — ritmikus sercegése halható.

Egyszerre csak egy sóhaj rebben el a grófnő piros ajkiról, tollát leteszi s az író asztal egyik titkos fiókjából — egy arcképet vesz elő és hosszasan nézi — nézi — majd habfehér kezével, lázas verejtéktől gyöngyöző homlokát kis selyemkendőjével megtörli, hátra simítja vállaira omló szőke fürtjeit és újra az arcképre néz, nem bír tőle megválni (hogy levelét folytassa) hiszen neki — annak — ír.

Kinek kezében van az ő boldogsága, üdve — ajkaihoz emeli a képet — hosszasan meg-

Visegrád január 3.

Szerelmem! — mitt tettél? Lángba borítottál mindent, mint egy könnyelmű gyermek: s most hogy ég! — Megijedek tőle!

Mit akarsz? Janka szeret! De neki nem lehet már szeretni.

Né akarj te rosszat neki és magadnak.

Órvény az ilyen szerelem s nem tudni hogy melyik vész el benne.

Betegem írom ezt, felkeltem az ágyból nincs türelmem. De mit vársz mit akarsz? olyan szépen gondoltam ki én.

Csak úgy, mint jó testvér, barátnő, rokon, a lélek rokon véled, hisz ugy lehetne! De hát így miért ez az örületes szenvedély.

Nem értelek!?

Akarod e fentartani azt a tiszta, általam felajánlott baráti levelezést.

Mert nem, nem mehet úgy! Nekem fáj.

dalmat izgalmat okoz, lehetetlen ezt tovább kibírnom!

Akarok Pestre menni az udvari bálba, de csak úgy! Ha addig magadhoz térsz (te édes gyötrelmem, kivél a nyáron a buccsnek te-tején bolyongtam egyedül) de megváltoztam azóta!

Színházban, a bálba látnók egymást; de csak úgy ha ismét az a régi kis fiu, az én fiam, édes ábrándos gyermekem maradsz, pá-pá — érted beteg

Jankád.

nyilatkozott, én bizom az ön jó érzésében, megért, megsajnál, vigasztal engem!

Tehát egészen rövid lezsek.

Tudja! amit sejtettem, amitől úgy féltem, reszkedtem — s mindaz bekövetkezett.

Az ön szenvedélyes ifju tüztől hevülő szive fellobbant egy percre, — s mágnetikus erővel fellobbantotta az én lusta blazirt nyugalmas idegeimet is.

Ön tulzott hévvel, meggondolatlan sietséggel követelte, kereste minden alkalommal lángoló érzelmei jussát!

Megállás utközben.

Fiatal emberünk nem volt tisztában önmagával. Igazán, szívből szereti azt az édes — szép fiatal asszonyt? Kinek zafir kék szemei egyszerre eltudják őt némitani. S majd szikrázó mély tekintetével örületes kábító szenvedélyt fejleszt, és mégis így ír — neki. Elakarja őt hagyni, miért? . . .

Visegrád, május 10.

Édes szép gyermekem! Ha most szívembe láthatna, ha csak egy percnyire is ismerhetné érzéseimet, nem kinozna a gond, mi napok óta gyötör. Hogy irjam le azokat magának?

Mikor izekre kell szedni minden részét ennek a fájó szívnek, melyet meg akarok tagadni. Vigaszt enyhülést csak az ön finom lelke nyújt, mely előttem már többször meg-

S az én mimóza lelkem még a szenvedélyek mámorában is remegve zárta el magát . . .

És félénken szorongva, küzdve, kinlódva, az ellentétes vágyak, kívánságok alatt. Soha nem szánt meg, sohasem gondolta el: mily nagy lehet a kín, a küzdés, a test és lélek küzdelme.

Előttem áll gondtalan gyerekes fejjel. Szüntelen előttem áll kaczagó, vidám — könnyelmű magaviseletével.

Mily isteni vidék! dicsóítá a tájat s mondta tovább. Ha egyszer feleségem lesz, arra meg arra tesszük meg a nászutat, és így tovább . . .

Mennyire elképzelte az egészet — a jövőt, azt az édes boldogságot!

Hogy veszi az ölébe, hogy bujnak össze

... suttogva egymás fülébe — szeretsz? ... szeretlek!!

Én behunytt szemmel hátradőlve ültem székemben és láttam — láttam hogy ez így tovább nem mehet; Láttam, határozottan láttam mit kell tennem.

Vissza adnám magamat önön magamnak, s önt a világnak!

Nem könnyen ment az ...

Másnap, harmadnap — eltávozta után, vártam, vártam! egy csábító édes levelet, vártam, azt ami elveszi újra az eszemet és vége lesz minden okos alhatározásnak. Pénteken reggel meggyóntam ... Nagy lelki küzdelembembe került. Hogy bevallottam megkezdett bűnömöt, muszáj volt. Ugy nyomta a lelkemet! — mint egy örök kárhozát előlege.

A pap — az én jó régi öreg tanárom, oktatóm — meg volt hatva, mert látta hogy félve reszketve térdelek és minden izem a megbánással van teli.

Kétszer is feltette a kérdést — megbírom-e erősíteni gyenge testem fogadását s a jövőben a bűnrevívó alkalmat is kerülöm ...

Nyugodt, tiszta szent esküvel fogadtam.

Ugy jöttem haza a templomból, mint egy ujjá született.

Ha az nap jön a levele felbontatlan küldöm vissza exaltált voltam.

De, piros-pünkösöd napján jött; Gyarló gyenge emberi szív, még azt a kis boldogságot követelte — és én nem bírtam ellent állni.

A szívemen hordoztam mostanig mert két első nap Banyitzky grófék voltak vendégeink — a második nap megnyitás volt a visegrádi parkban. És én ott bolyongtam — egy kis zöld levéllel a szívemen.

Milyen szépen húzta a cigány.

*

Ott viszik a rózsám gyolcsfehér ruhába, most is az én selyemkendőm van a lajbijába.

*

Volt egynehány gavallér is körülöttem, de hát Istenem azok csak olyan ruhába bujtatott üres lelkű bábok, tehetek-e róla, hogyha nem bírlak téged elfelejteni te édes mindenségem!

Azt nem fogadtam meg, hogy felejteni fogom — csupán a bűnre vívó alkalmat kerülöm. Ez első sorban a levél írásról szól ...

Ez az én utolsó levelem. Maga talán mitsem veszít vele. Én elvesztom a mindennapi — napfényemet, öröömöm sugarát, álmomat ...

A maga borongós egének legfeljebb eltűnik az a csillaga ... Amint nevezni szokta ... Jankát.

A legjobb a legigazabb barátja szeretnék lenni.

Aki csak jót tanácsol, vigasztalja lelkesíti ...

Édes amorettém, engedd, hogy így nevezlek! megértettél engem?

Tüneményes lénynek nevezed Jankát.

Valjon átérzed-e mennyire — igazán az. Mikor izekre szedi szívét.

Emlékszel amorett ha valaha feleségeddel arra utazol amerre mesélted.

Minden harmatcsepp az én üdvözletem, könnyes tekintetem juttassa eszedbe. Minden bölintgató falomb, virág, az én lemondólag le-hajtó fejemet jelképezze.

Amorett! légy boldog Isten veled sirat —

Janka.

Már vagy tizedszer olvasta el ezt a levelet. Báró Tornalyai Thuri Zoltán, és minden olvasásnál kábult nehéz volt a feje; szemei előtt kezdett minden összefutni — mély sóhaj tört ki kebléből, és ha beleőrülök is, kiáltá fel — még sem irok neki soha többé soha — semmit.

S ledőlt a pamlagra, alig hogy kissé elszenderedett, az inas lépett a terembe kezében egy levéllel, Zoltán azonnal sejté, hogy kitől jó — sejtelve nem csalta.

Reszkető kézzel bontotta fel a levelet. Szemei mohón futottak végig a következőn.

Visegrád május 15.

Már negyedik napja várom — mindhiába — csak nem jó tőled semmi!?

Nem szeretted soha, soha, soha!

Mert a szeretet mindent megbocsát, vagy semmit sem!

Kitudja még a jövő mit hozott volna!?

Miért kell összetépni örökre az ismeretség kötelékét? Nem jobb-e ha most legalább jóbarátok lehetnénk, mint idegenek!

Erzem soha, soha sem felejttem el — azon édes perczek mámorát mit csak egyedül neked köszönhetek.

S hogy elkeltél válnunk azt a sors akarta így — nem én ... Azért szeretlek, érzem százszor jobban, mint amikor mellettem lehettél.

Ha van szived, hacsak nem czudar játék volt az egész? Akkor irj rögtön! mert tán még a héten elutazom az urammal Franciaországba és akkor örökre vége mindennek.

De bízom a jövőben, tán ismét karjaidba vezet édes, édes szerelmem.

Zoltán nem bírt a felindulástól mit csinálni föl és alá járt a szobában két levél volt a kezében egyszerre — az utóbbit újra elakarta olvasni, de erre nem volt képes, a sorok összefolytak szemei előtt, csak azt az egyet látta, hogy a levél végén nincsen ott a neve — ez mondhatat anul bántotta őt. Íróasztalához ment. Irt — sokáig irt — már alkonyodni kezdett, mire bevégezte szive, lelke, mindene a levélben volt.

Enyémnek kell lenned örökre vagy senkié, rebegte Zoltán.

Alig, hogy elküldte Jankának a levelet,

már számlálta az órát, mikor kapja meg az. És mikor érkezik meg a válasz.

Teltek a napok. Zoltán egyre türelmetlenebb lett, nem egyszer szállta meg az a gondolat, hogy elmegy oda őhozza és elragadja jogos tulajdonát a roué férj oldala mellől, ha élete árán is.

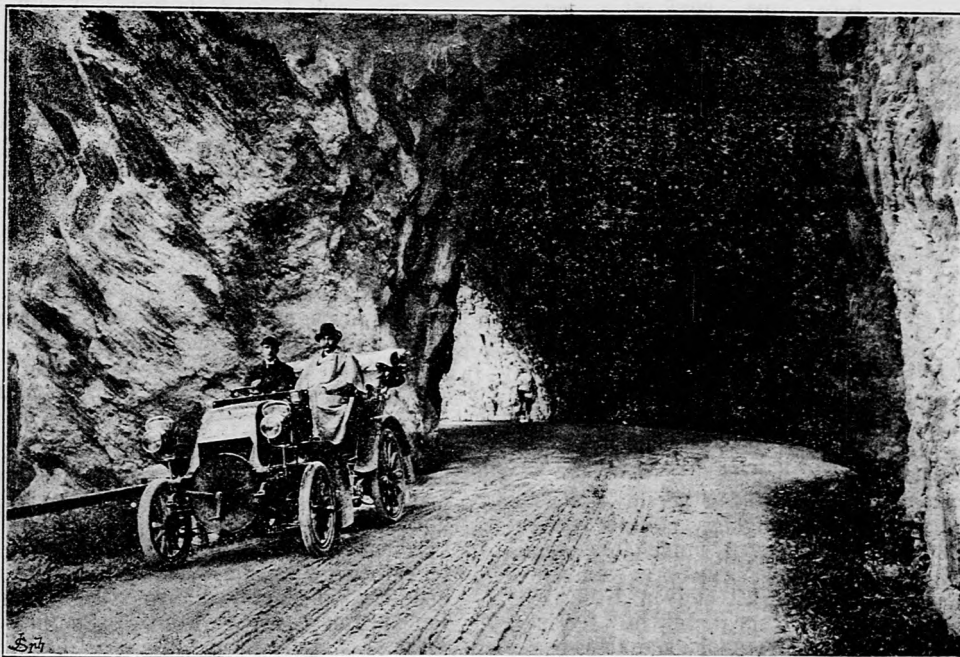
Zürzavaros gondolataival tépelődve, egymásután dobta el meggyújtott cigarettjeit semmi sem ízlett neki.

Mindketten a balatonra nyíló ablak párkányára könyökölnek.

Már késő éjjel volt, a borongós sötét felhős égen csak itt-ott tűnt elő egy-egy csillag.

A lány szellő susogását — mely a fa lombjait érinté, és a partot csókoló balaton hullámainak távoli moraját lehetett hallani.

Mit sem beszéltek, de ölelő karjaik többet

Hegyről lefelé.

A hatodik nap este kapta meg a várvárt sorokat, melyekben az ő boldogságát vélte feltalálni — és nem csalódott. Kiderült arczczal villogó tekintettel futja végig e sorokat.

Siófok, jun. 10.

Amorettem!

Nem, nem, nem tudlak elhagyni, nem csalódtam benned. — Vigasztalsz bátorítsz. Itt küldöm egy részét az összetépett, kinosan összerágott selyemkendőcskémnek. Jelenti ez egy részét az oda ígért boldogságnak . . .

Hogy hol, mikor? és mégis igen! Nem tudom. Csak azt tudom érzem, hogy megmarad az álom a vágy a sóvárgás . . .

Jól esik tudnom, hogy még szeretsz sokat gondolsz reám és ez elég! megbabonáztál te édes, édes — arevoár.

Janka.

fejtek ki, mint amennyit szavakban mondhattak volna el egymásnak.

Alant a kertből a virágok kábitó illata felhatott hozzájuk és megrészegítette őket, elérték azt, mit sohasem reméltek — boldogok voltak. — Janka Zoltán nyaka köré fonta karjait és újból — újból — még hevesebben, mélyebb tüzzel csókolta ajkait.

Már nem lehetett csókot hallani — a sötét éjnek néma csendjében, csak a falevelek suttogását és a balatonnak a távolban el elhaló moraja hallatszott.

Másnap délben — gyors léptekkel — vigan füttyörészve egy fülbeszámoló dallamos kerिंगőt, két három márványlépcsőzetet átugorva úgy sietett Zoltán a balaton partján levő villa első emeletére, hol Jankát vélte viszontlátni.

Soha életében még ilyen csalódás nem érte őt.

— Hol van ő méltósága? kérdezte a cselédségtől.

— Reggel a nyolcz órai vonattal utazott el a gróf urhoz Párisba.

Ezt a levelet hagyta itt urnőnk, a méltóságos ur részére.

Zoltán feszült kíváncsisággal és reszkető kézzel bontja fel a levelet, nem akart hinni szeméinek.

Ez káprázat, mormogá fogai közt, hisz ez lehetetlen . . . Kicsi hijja, hogy ott a portás előtt el nem szédült, támolyogva ért ki a balaton partjára, szótalanul nézte a balaton fodros hullámain, amint tova vet egy falevelet, bár őt is elnyelné — gondolta — magában. Méla szendergéséből egy arra járó koldus ébresztette fel, kinek oda adta aprópénzes erszényét mindenestül.

Ki sok szerencsét, boldogságot kívánva, ott hagyta őt. Zoltán pedig leült egy villa-előtti kőpadra és előveszi újra a levelet, könnyek tolnak szemeibe, de ő azért halkán olvassa.

Siófok, június 25.

Édes Zoltán!

Fásultan, mereven, érzéketlenül ülök itt, és előre nem is tunom, hogy mit fogok írni. Mert megbénított káprázatos szenvedélye, féktelenül követelő vak modora.

Arczomba szökik minden vérem — . . .

Lelkiismeretem nem hagy nyugtot, érzem, hogy soha, sohasem szabad önnel többé találkoznom, elmegyek inne, egy óra mulva el Párizsba az uram után, kit nagyon sajnálok.

Önért kész volnék meghalni, ha férjezett nem volnék, de így lehetetlen, a családom becsülete lebeg szemeim előtt.

Kiábrándultam, felébredtem a prózai valóra.

Nem fog ön szugerálni többé egy pillanatra sem. Janka, a kit ön vár, követel, örökre magáénak akarta tartani, soha, soha többé nem akarja önt látni!

És nem is fogja látni esküszöm a boldogságomra és az élő Istnre: a távolból azért még mindig szereti önt a boldogtalan —

Janka.

*

Már hónapok óta csaknem a mióta Párisba érkezett beteg, nagyon beteg Janka grófnő.

Отthon van mindig egyedül szobájában, senkitől sem engedi magát zavartatni.

A férje pedig nyugtot hagy neki csupán a kártya-asztalnál véli azt feltalálni, mit a grófnőnél már rég elvesztett.

Hideg, borongós novembernek egy délutánán, újra egészen egyedül van Janka grófnő, szobájában a kereveten ül két kis kezébe ajtva szép szőke fejét, bánatosan sóhajt Iste-

h

nem, Istenem, ez így nem mehet tovább elhervadok idő előtt miért? hiszen nekem is jogom van élni és boldognak lenni miat sok másnak. Igen boldog leszek az akarok lenni!! ha egy napig is, bár ha életem árán, azt sem bánom . . . De hátha megvet, nem akar többő szeretni akkor inkább meghalok, de így tovább nem akarok élni. Idegesen nyult habfőér csipkékéttől duzzadó ampir rubájának zsebébe és egy levélkét vett elő.

Eloolvasom még egyszer és aztán elküldöm neki.

Megindul a szive, ha ezeket a sorokat elolvassa.

Páris, nov. 21.

Felédhetetlen édes Zoltán!

Kétszer esküdtem már, hogy önt kerülni fogom, egyszer a papnak, másodsor önön magamnak — oldjon fel ez utolsó eskü alól, hogy harmadszor esküdhessem neked, neked, édes Amorettem, hogy soha többé soha e' nem hagyjak.

Tied akarok lenni, a tied örökre, az orvosok Olaszországot ajánlták légváltozás miatt.

Az uram nem fog elkisérti, mához tiz napra várj a Trieszti pályaudvarban és akkor örökre a tiéd

Janka.

*

Mily bűbajos varázsa van ennek az olasz földnek suttogá Janka és fejecskejét kedvese mellére hajtá — Zoltán pedig össze-vissza csókolta ezt a szép szőke fejét; Janka annál szorosabban simult Zoltán keblére, mintha egyre félne, hogy elragadja valaki szerelmétől . . . A gondolás kinek csolnakában ültek lassu bariton hangon kezdé énekelni a „Santha Lucia“ dalát.

Ezt az ábrándos, fájó busongással teli dalt . . . Zoltán erre még hevesebben vonta magához Jankát s a „Santa Lucia“ dalába lágyan rythmikusán vegyült bele két lénynek édes sohajtása.

Szeretsz? szeretlek . . .

Halálomig a tied maradok.

LIPTÓFALVI ISTVÁN.

AUTOMOBILON.

Gróf GYULAI ISTVÁN és LUKÁCSY LAJOS utazása.

Kétségtelen dolog, hogy a közlekedési eszközök legutóbbi évtized találmányai között első helyen áll az ugynevezet gépkocsik (automobilok vagy motorkocsik) találmánya, amelyek előállításá és kísérletezése bár 25—30 évre vezethető vissza, mindazonáltal a tökély magas fokát az utolsó években érte el.

Mig pár év előtt London és Páris utcáin is egy-egy „*lőrélküli kocsi*“ óriási feltűnést keltett és ámulatba ejtette a járóklőket, ma már annyira elterjedt, hogy nemcsak egyes vidéki városok gazdagabb urai engedik meg maguknak e fényűzést, de a nagyobb városokban általános használatul bérkocsi és omnibusz autók nagyon gyakoriak.

Mi nálunk e sport megteremtője és leglelkesebb barátja Gyulai István gróf magyarországi nagybirtokos és a magyar főrendiház tagja, aki egyike volt a legelsőnek a monarchiában, ki e sportot felkarolta és azóta minden évben egy nagyobb körutazást tesz autóján *Alsó Ausztria, Stájerország, Tyrol, Voralberg, Krajna, Karinthia, Istria, Bajorország és Olaszországban*.

Az automobil utazást, melyről jelen számunkban néhány képet közlünk, a múlt évben Gyulai István gróf, *Lukácsy* Lajos aradi ügyvéd jószágigazgatója kíséretében, tette meg a 14 lóerős Daimler-féle automobilon.

A kocsi, melyet egész uton maga a gróf kormányzott, a legnagyobb könnyedséggel haladt át a legmagasabb hegyeken, közöttük a déltiroli Ortler Havas mellett fekvő *Stilserjochon*, mely Európa legmagasabb kocsijutja, 2850 méter magas kocsijut, s direkt összeköttetést képez Trafovas és az olasz Bornio város között.

Gyulai grófnak e hegyutoni automobiljait az utazása sportkörökben oly feltűnést keltett, hogy nemcsak a monarchia sportlapjai, de a Londonban megjelenő legnagyobb sportlap, a „*The Motor Car Journal*“, sőt a Newyorki *Automobile Illustrated Topics*, sőt a *The New York Herald* hasábjaira szóló cikkeket közöltek fényképfelvételekkel, az ezen eddig hallatlan automobil rekordról, melyet Gyulai gróf az alpe-seken át tett.

Az automobil kocsi sebessége első sorban a vezetője ügyességétől függ, — függ azonban az utak minőségétől, szélességétől és egyenességétől.

Mig Tyrol és Stájerországban, ahol az utak keskenyebbek és az utvonalak rövidebbek, mert a fordulónál lehetőleg lassan kell haladni a netáni összeköttetések elkerülése végett — és úgy az egyenes uton rendszeren 30—35 kilométert tett meg egy óra alatt, — azalatt Olaszországban a széles és kilométerekre terjedő egyenes utakon, óránként 55—60 kilométer gyorsasággal haladt az automobil.

Magától értetődik, hogy a kocsi mily gyorsaságu haladásra nagy befolyással van, hogy az utirány hegynek felfelé van e, mert míg hegynek felfelé függ mindig a hegy magasságának fekvésétől illetve az emelkedéstől — gyakran a legnagyobb erő u. n. negyedik gyorsaságra kellet az autóbilt igazítani, addig a hegynek lefelé vezető utakon a gép mozgó ereje teljesen elzárattott és az automobil saját súlyánál fogva robogott le a hegyi uton a legnagyobb gyorsasággal.

Az autóbilkocsi, amelyet képünk is ábrázol, villamos gyújtóval, benzinegőre van berendezve és 1 kilométer hajtó erő circa 3—4 fillérde kerül; persze ez attól függ, hogy az illető benzin állomásokon mily árrban adják a benzin kilóját, miután, mint tapasztaltuk, az árra nézve a gyárosok és eladók között az ár fixirozva nincs. Célyszerű berendezése az autóbilkocsi az, hogy a benzinyárosokkal egyetértőleg Európa minden városkájában is kapható automobil benzin, ami mindenesetre nagy előnyére van az autóbilt utazóknak.

Végül megemlítjük még, hogy gróf Gyulai István és utitársa 1899. 1900 és 1901. években összesen 16—18 hétre terjedő több ezer kilométert kitevő utat tettek meg, vagy tíz országon keresztül-kasul, a legveszélyesebb, sok helyen eddig megközelíthetlen helyeken, anélkül, hogy akár az utazók, akár kocsijuk a legkisebb sérülést szenvedett volna, ami kétségtelen hogy első sorban az Isteni gondviselésnek köszönhető, de nagy érdeme van ebben Gyulai István grófnak is, aki szakavatott, körüllátó tapintattal kormányozta autóbilkocsiját és így sikerült is elejét venni minden bajnak és veszélynek.

A NAGY VILÁGBÓL.

= *Gily Ede*. A múlt héten a kórház udvarából temettek el egy újságíró. Úgy látszik, hogy az aradi zszurnalisták a kórházba járnak meghalni. *Iványi* után *Hrabovszkyt*, ezután pedig ifj. *Gily* Edét temették el onnan. A böhémiség a kévéházakban él és a kórházban hal meg. A merész és magasröptű álmok oh de messze esnek a kórház szomorú ravatalának valóságától. Az újságírók ilyenkor meg borzadnak. Olyan az, mint a sírból felnyuló hívó kéz. Csábit s ité¹etnapi gondolatokat ébreszt. Aztán csak azért is jobban szeretik egymást, de ez a nagy szeretet nem akadály, hogy közben egymás becsületében ne gázoljanak. Hja,

filiszter urak, az ujságírók fenegyerekek, n érzézet nyilakkal lövöldöznek egymásra, ha ugy kívánja az éhes közönség, de a kollega sirjánál megszűnik a harag. A bohém lelkek, ha kaczerkódnak is a halállal, tudnak érezni. Ez az érzés aztán becsesebb kincs, mint akár-milyen nagy alkotásuk. De Gily Ede temetése, ha ébresztett is az ujságírókban a pályájuk tö-vises volta miatt keserűséget, expiacziója volt egy nagy igazságtalanságnak, melyet a nagy Morbus követett el Gily Edével. Expiálta avval, hogy be zúntette életszervei működését. Megváltotta attól a haláltól, melyet itt a földön kellett volna elszenvednie — élők között.

× **A városatya-választások.** Lejárt Aradon egy csomó városatyának a mandátuma s most megint előlről kezdődik a kampány. másként szólva a választó polgárok szabad akaratának és lokálhonfitui lelkesedésének egy bizonyos llistára való koncentrációja. Ilyenkor van a zsenik szezonja. Mindenki-ben ágaskodik a talentum s jó, hogy némelyiknél jó erős koponyacsont veszi körül a zsenit, mert különben kitorne. Ismeretlen nagyságok fejlődnek előttünk csodalényekké s majd ha maholnap egy ismeretlen embertől meleg kézszorítást kapsz, tudd meg, oh ember, hogy választópolgári minőségednek kamatja ez. Ma barátságos arcot vág a féléváros, mert a féléváros szeretne városatya lenni.

+ **Csillagpermetezés.** Ha bele tudnánk nézni ilyenkor november elején a katona szívekbe, szép kaleidoszkopban gyönyörködhet-nénk. A csalódott remények, a megbántott hiu-ság, az okatlan irigység mellett ott szendereg az életről való lemondás, a mundér iránti vég-hetetlen gyűlölet s megbánása az eddigi életnek. „Mért is lettem én katona“ sóhajt föl nem egy tiszt, már tudniillik az, aki nem részesült csillag-hullásban. No, ez is valami paradoxon az aradi tiszteknek. Nem nagyon hullott az aradi tiszteknek a csillagokból. Permetezés volt ez csak, még pedig gyenge. De azért a praetere-ált tiszt csak pezsgőzik, mert így kívánja ezt a szubordináció, mely a sajtó szívnek is pa-rancsol.

⊙ **A trónbeszéd és a B. H.** Hát ez mi-csoda, a B. H.? A B. H. (olv. béhá) a Budapesti Hirlap. Az ujságírójargon egyik szülőtte. Hogy a nyelvük ne kopják a sűrű emlegetésben, röviden „béhá“-nak nevezték el a Budapesti Hirlapot. (Más ujság nem is részesült ebben a kitüntetésben). Nos, a B. H. a minap elhangzott trónbeszéddel vezércik-ken kívül az „Irodalom és Művészet“ rovatban is foglalkozott. Ott atyailag kioktatta a miniszterelnököt, hogy ez a szöfűzés „gondoskodásunk tárgyát ogja képezni“, nem magyar. A tudományos disz-

szertáció kiterjedt a képezni ige minden rokonára s legott kimutatta, hogy a képezni ige nem egyéb, mint szolgál fordítása a német bilden igének. Van szerenesénk, de mi is sejtettük. Ám a B. H. itt meg nem állhat. Reméljük, hogy a könyvpiac leg-közelebb a következő című szenzációs könyvvel fog szaporodni:

**Utmutatások
közpő miniszterelnökök
számára.**

Különös tekintettel a „képezni“ (bilden) ige helyes értelmére.
Kivalóan alkalmas trónbeszéd készítéséhez.

Kapható a **Bud pesti Hirlap** kiadóhivatalában.

△ **Vaszary Kólos.** Hogy van az, hogy Vaszary Kólos nevét a tisztelet és becsülés egy nemével tudjuk csak kiejteni? Ez a kevés vizet zavaró öreg ur, ki exponált állásánál fogva hivatott volna arra, hogy a napi politika árjával ő is dobassék egyik partról a másikhoz, most jubilál. Csöndben, kevés fényvel, mint a hogy eddig élt. A tudomány és az okos józan-ság prozelitái nem szeretik a dobörgést, meg a czintányért s Vaszary Kólos is oly tiszte-letre méltó a maga áhitatával. Visszavonultan él szerelmesével, a tudománnyal. Minerva istenasszony-nal van állandó rendez-vousja s a politizáló papok habarékjaitól irtózik. Az ecclesia militanst csak Hoek János révén ismeri. Ő maga nem tagja. Több öröme telik a méhes-ben, mint a politika tüskés rózsalugasaiban.

△ **Cseresznyés uram levele Dobó urhoz.** Igen tisztott gazduram! Azt mondta gazduram, mi-kor é' gyüttem szögedrül, hogy oszt irjék ke' a fu-takról. No mondok ennyi ur egy rakáson oszt mind lenézett engöm parasztott, mer valószínűleg leérezett rulam a fokhagyma szag, pedig nem is öttem olyat, hanem a kendjelszijat puczovaltam véle. Há a mint harangozik, bevitték egy bódéba, ott le-mázsáltak, mint a vágó marhát, oszt felültem a lóra és sok nagyságos ural kimentünk a gyöpre, ott körülhajkurasztunk egy csipöttet, aztán az mondták a mándlis urak, hogy starthon. Megindultuyk aztán csupa cifra gunyában, én meg csak nem is bántot-tam a lovat. Körünyargalásztunk, ozt mikor a czél-hoz értünk, az emberek az ócsó helrül kajabálták a „Szorits paraszt.“ Dehogy szoritottam aztán, de a lovam meg én begyüttünk első plaeccon. Osztlé-jeneztek, mikor megkérdeztem, hogy minek a', oszt mondtta valaki, hogy ez gymokráczius érzés kitö-rése, meg egy ló is kitörte a lábát, oszt a második napon csak másodiknak gyüttem, pedig akkor már szoritottam tisztelettől Cseresznyés János lovász Szögedrül.

◎ **Báró Wallburg Ernő.** Nagy titokzossággal tartóztattak le a minap egy embert, akinek ereiben Habsburg vér folyik. Ernő főherceg morgantikus házasságából született Wallburg Ernő báró. Életének ez volt a legnagyobb szerencsétlensége. Az udvar kitagadta az apja később nem törődött vele. A természet eme igazságtalanságával szemben egy nagy védelmezője akadt. Az emberek rokonszenve. A fejedelmi vérű ember, a többszörös családapa minden nem kékvérű embernél avval a rokonszennvel találkozott, a melyet a vakon született gyermek iránt érzünk. Most meg valami okirathamisítással vádolják. Azzal vádolja egy ismeretlen feljelentő, hogy a laibachi anyakönyvből kitépte a születésére vonatkozó lapot. Ezért aztán letartóztatták. Sajnos, az ilyesmi igen könnyen megesis azokkal, kik az udvarhoz bizonyos okokból nem nyerne be bocsáttatást. Ha a Zseiénszky gróf egyik bérese követett volna el ilyes dolgot, de hogy tartóztatták volna le. Dehát Wallburg Ernő báróról más a felfogás. Előbb kizárják egy olyan körből, a melybe a vére szerint tartozik, utóbb aztán lecsukják, mint egy közönséges gazembert, olyan vádra, mely még koránt sincs bizonyítva. Ez aztán természetesen csak növeli azt a rokonszenvet, melyet iránta a nem kékvérű plebs érez.

*

◎ **Apponyi házelnöksége.** Sutba került-e Apponyi, vagy a karrier kezdetén áll? Soha érdekesebb kérdés nem merült föl. Apponyi elnökségével hirtelen úgy találták az emberek, hogy a házelnökség a legdiszesebb, a leghonorábilisebb állás kerek e földön. Az állás nivóját kellett emelni Apponyihoz. A Házelnökség méltósága Apponyinak térdeig sem ért. Nosza rajta, emelni kell az elnökség méltóságát. Addig emelték történelmi levezetésekkel, míg ez az Apponyi feje fölé nem kerekedett. Akkor aztán csodálkoztak az emberek. Nini ez a kis Apponyi beleül abba a honett állásba. Milyen szerencsét csinált! Elérte vágyainak végcélját! Hát talán meg fogja érdemelni, ha jól viseli magát. A magyar politika titánjai addig is gratuláltak neki a nem várt kitüntetéshez. Még csak az hiányzik, hogy Apponyi maga is elhigye, hogy a magyar képviselőház elnöki széke fölér az Uristen trónusával, mint azt a politika történései oly eklatánsan bebizonyították.

*

× **A női óvszerek alkonya.** A belügyminiszteri segédtitkár ur egy reggel álmatlanul bejött a hivatalba s minthogy furni kezdte az alkotás vágy, gondolkodni kezdett. „Mivel szerezhethék valami renommét az invencziómnak“, szolt a titkár ur monologja, „a mi javíthatna a conduit listám gyászos ábrázatán.“ Az eredménytelen és meddő gondolkodás után előveszi reggeli újságját és szeme a hirdetések között andalog el. Megakad a Kajdaesy doktor hirdetésén s gondolatársulás utján arra a

meggyőződésre jut, hogy a hölgy-óvszer a leghaszontalanabb dolog a világon, de egyuttal hasznos neki, mint stréberségi eszköz. A fogalmazvány meg van, kapacitálódik az osztály, majd a miniszteri tanácsos, közbe hall valamit a Zola Fécondite-járól, de szelnek eresztí s megszületik a hölgy óvszereket eltiltó rendelet. Ez az instrumentum is jobb halált érdemelt volna.

*

△ **Bokor almafája.** Hm, milyen alkalmas czim. Az embert önkéntelen rávezeti a viccre. Almafa, gyümölcs, bokor, fa, erdő. Kell ennél könnyebb viccobjektum? Ez a Bokor Almafája egy „aufgelegt“ vice. Nem is említjük azért, mintha az egész komédiában valamit keresnénk. Valami megoldani való csomót. De hogy keresünk. Csak érdekesnek tartjuk, a magyar élclapok milyen mohósággal vetették magukat szegény Bokorra és almafájára. De hogy nézték, hogy igaza van-e Bokornak. Elég volt nekik, hogy Tóth Béla urnak tetszett Bokort egy „lsti levél“-ben leleplezni. Csak azért is almafa, gyümölcs, bokor, fa, erdő.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

BEMUTATÓ ELŐADÁSOK.

Zaza. Szenzációs szinmű, melyben igen sok a drámai motívum. Zaza: a santan primadona körül vannak csoportosítva az események: egy olyan nő körül, a kinek mindenki udvarol, és a kit mindenki — szerethet a ki neki tetszik. Hódolattal rajongják körül a zeneszerzők, a poéták, az újságírók — egy mosolyáért üvegszámra fizetik neki a pezsgőt, ékszereket ajándékoznak neki udvarlói. De ez neki mind semmi, ő mindig az elérhetlen után vágyódik. Csábító szépségével, a szerző — mint a bűn ősaniját tünteti fel.

Sajátságos, hogy az ilyen nő mégis ritkán ismeri meg az igaz szerelmet, a mely után nap-nap után vágyakozik és sóvárog. . . Végre jön egy, aki nemigen akarja őt észrevenni, vagy legalább is tagadja azt, hogy őt érdekelné. Es ez egy . . . nős ember a kit Zaza a bolondulásig megszeret, és a kiért képes mindent feláldozni. Ki ne tudná Zazát szeretni? . . . Szerelme tárgyát meghódítja — és együtt élnek egy félévig boldogan, a mikor Zaza megtudja, hogy imádottja nem szabad, nagylelkűen önmegtadással lemond egyetlen igazszerleméről.

Zazát Komlóssy Ilonka kreálta nagy igyekezettel, de az ilyen erősen drámai kokott szerep nem neki való — nem felel meg az ő naiv leánykás egyéniségének.

Egyébként a harmadik felvonás — válás jelenetében nyílt színen tpsot kapott.

A többi szereplők többé kevésbé jók voltak.

*

A Sasok: Guti és Rákosi társas irodalmi vállalatnak, egy nagyon korcs szülötte, vig-bóhozat . . . vagy milyen játék? . . .

Hogyha munk, szegény vidékiek, ilyen da-

rabok befogadására döngetnék meg a Nemzeti Színház kapuit, hát bizony ebrudon tessékelnének ki a muza templom csarnokából, — egyáltalán, ha a portás odáig engedne az ilyen kézirattal a zsebünkben.

Ennél a darabnál, ugyan egyre menne, ha annak végén, a második, vagy a harmadik felvonással kezdenék el a darabot. Az egész vigjátéknak nevezett — bohózos egyveleg, francia mintára készült darabok tömkelegében tévelyeg.

Nincs benne tendencia, nincs benne lényeg, — nincs benne egy parányi hangulatot kelto elmésség, amely vigjátéknál feltétlenül szükséges. Hogy mégis színre került a Nemzeti Színházban, hát ez a hamis, nagy istenek dolga!

Mink ugyan nem kérünk az ilyen darabokból. — ahol egy rakás ember, egy rakás hülyeséget cselekszik, mert egyebet nem is tehet. Színészeink amint szerepeiket felfogták azt úgy elő is adták, minden maradandó művészies siker nélkül.

László Gyula, a különösen hülye ember kreálásában tetszett. (H. I. i.)

Postásfiu. Nagy előkészületek folynak a színházban, a Postásfiu bájos zenéjű operett előadására. Azonkívül legközelebb színre kerülnek Szivem, és a Vöröstalár című új darabok.

A páratlan bérlők panasza. Joggal panaszkodhatnak a színházba járó páratlan bérlők, hogy premiérek első előadásában soha sincs részük, pedig ők éppen annyit fizetnek, mint a páros bérlők; mink is azt hisszük, hogy a panasz jogos, azért fel is hívjuk erre a direktió figyelmét.

SPORT.

Az aradi versenyek.

Két napig idegenek zajától volt hangos a város. A jó megyebeliek, a megye hótvoléja sürgött-forgott itt a mi aszfaltunkon, kövezetünkön, mintha csak valami nagy lakodalomra készülődnének. Az utcán, a kirakatok előtt, a boltokban, mindenütt izgalmas siettséggel végezték teendőiket, mintha mindig attól féltek volna, hogy valahogy még el találjanak késni a lakodalmass ünnepségről. Kocsik robogtak végig az utcákon a jó idegenekkel, akik pénzzel megakva bejöttek hozzánk, hogy azt itt hagyják kávéházakban, vendéglőkben, szállodákban, színházban, ha nem a — totalizátornél.

Mert hát csakis a verseny vonzotta ezt a díszes közönséget ide mi hozzánk. S hogy ha már bejöttek, a két napot fel is használták a szükségletek beszerzésére. Azaz hogy vásárol ilyenkor az is, kinek nincs szüksége, csak pénze van. Ki mi szépet lát, megtetszik neki és megveszi. És ki okos volt, előbb vette meg, mintsem a totalizátórhöz kiment volna. Mert ott aztán ke-

resztet vethetett a pénzére. Már tudniillik a leg-többje. Hiszen ez a két versenynap csupa meglepetésből állott. Hiába favorizáltak itt beavatottak, a tipjeik csaltak — ők meg csalatkoztak. Az első napon is egymásután érték egymást a meglepetések. Mindjárt az első futamban Czárán Zoltán legénykedett és leszorította bátyja *Legény*-ével a favorit Marigoldot. *Hamlet* is okozott meglepetéseket. Még pedig két ízben. Az első napon, a második futamban ő volt a favorit, de csak a harmadik helyet tudta magának biztosítani. Az első díjat Hagelin főhadnagy vitte el, aki *Barbarát* hozta be elsőnek. A második napon már megcsappant a sportsmanok bizalma *Hamlet* iránt. Ekkor ismét meglepte őket. Bejött elsőnek, *Malachitot* második helyre szorítván le. Az első napon még egy nagy meglepetés volt. A kurticsi díjért való versenyben. Itt urlovasok és istállófiuk vegyesen indultak és egy istállófiu, Vecsernyés hozta be elsőnek Dob István *Malachitját* és maga mögött hagyta *Ladrot*, *Modernet* és *Remetét*, melyek mindenike chanceokkal birt a győzelemre.

Az első napon egy baleset is történt. A csálai díjért futott versenyben két ló veteke-dett a díjért: Geist Gáspár *May's Slave*-je és Liphay Béla *Ártatlan II.*-je. Ártatlan gyönyörűen vezetett az egész pályán, mignem az utolsó gátnál lábát törte a szegény pára. Ez a győzelem is meglepetés számba ment, noha a Geist istállónak jó hirneve van. A to alizatór — jöllehet csak két ló futott — dupla pénzt fizetett.

Azért tette bölcsen, ki a pénzéért meleg gunyát vett magának a beálló tél küszöbén.

(— 1m —)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá czimzandók.

Amateur fényképészek. Akik szép felvételekkel rendelkeznek, szívesen közöljük képeiket.

Arad, és az alföld vármegyéinek fényképészeihez. „Szépségrovatunk“ részére szívesen veszünk szép női arcképeket, az illető objektum nevét is kérjük, a fénykép készítőjét megnevezzük.

Érdeklődő. Dömötöri Németh Péter, lapunk volt szerkesztőjének czime Budapest VII. Erzsébet-körút 21. I. emelet.

Grizantem Köszönettel vettük, a kép a következő számban jönni fog.

Nikeleszky Géza Pécs: a verseknek sorát ejtjük, de időközönként eredeti prózát is kérünk.

Salgó F. László Budapest. Lapunk iránti érdeklődését köszönjük, lírai versekkel annyira el vagyunk látva, hogy a közlendőknék alig tudjuk sorát ejteni, szíveskedjek talán aktuális croquis versekkel felkeresni.

Régi emlék. Jobbat kérünk.

Nem közölhető. Halottak napján, Kulisszák mögül. Szerellem. Bánatos a lelkem.